

Vastaselitys Itä-Suomen hallinto-oikeudelle Tukesin lausunnosta / valitus Hälvälä 2-malminetsintälupapäätösestä 7.3.2024 ML2012_0039 (Dnro 724/2024)

KH 12.08.2024 § 232
1223/10.01.01/2023

Valmistelija	ympäristöinsinööri Hanne Turunen hanne.turunen@savonlinna.fi, p. 044 417 4690 hallintojohtaja-kaupunginlakimies Markus Hämäläinen markus.hamalainen@savonlinna.fi, p. 050 470 9394
Selostus	Savonlinnan kaupunki on kaupunginhallituksen päätöksellä 8.4.2024 § 140 valittanut Itä-Suomen hallinto-oikeuteen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) FinnAust Mining Finland Oy:lle 7.3.2024 myöntämästä malminetsintäluvan jatkoajasta Hälvälän vanhan kaivoksen alueelle. Tukes on antanut valituksen johdosta lausunnon, johon liittyen Itä-Suomen hallinto-oikeus varaa Savonlinnan kaupungille tilaisuuden vastaselityksen antamiseen. Myönnetyn lisäajan jälkeen lausunto on toimitettava hallinto-oikeudelle viimeistään 16.8.2024. Itä-Suomen hallinto-oikeus on 24.5.2024 antanut malminetsintälupaa koskevasta Savonlinnan kaupungin valituksesta välipäätöksen 1231/2024, jossa hallinto-oikeus hylkää täytäntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen perustellen asiaa mm. sillä, että malminetsintätoiminta on ollut mahdollista samankaltaisena jo aikaisemman luvan sallimana. Valituksen osalta päätös annetaan myöhemmin. Savonlinnan kaupunki antaa Tukesin lausunnosta seuraavan vastaselityksen: Savonlinnan kaupunki toistaa valituksessaan jo esitetyt perustelut. Lisäksi Savonlinnan kaupunki kiinnittää huomiota Tukesin lausunnon takia kaivoslain 46.1 §:n 7 kohtaan malminetsintäluvan jatkamishakemuksen arvioinnissa. Tukes katsoo, että Savonlinnan kaupunki ei ole lupaan antamassaan lausunnossa tai myöhemmin valituksessaan esittänyt sellaista alueiden käyttöön liittyvää pätevää syytä, jonka perusteella malminetsintälupa olisi tullut hylätä. Kaivoslain (621/2011) hallituksen esityksen mukaan 46 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan <i>lupaa ei myöskään saisi ilman erityistä syytä myöntää alueeseen, jonka osalta kunta vastustaa luvan myöntämistä kaavoituksesta johtuvasta tai muusta alueiden käyttöön liittyvästä pätevästä syystä. Alueiden käyttöön liittyvillä pätevillä syillä tarkoitettaisiin lähinnä vireillä olevaa kaavoitusta, jossa alueelle on suunniteltu käyttötarkoitus, jota malminetsintä tai kallanhuuhdonta vaikeuttaisi. Kunta saattaa vastustaa toimintaa myös esimerkiksi luvan mukaisen toiminnan kanssa yhteen sopimattomalla, jo käynnistettäväksi suunnitellulla tai muulla maankäyttötarpeella taikka erityisillä luonto- ja kulttuuriarvoilla. Säännöstä on tarkoitettu tulkittavan siten, että tällaiselle pätevälle syyille annettaisiin keskeinen merkitys päätöksenteossa.</i> Savonlinnan kaupunki toteaa, että Tukesin kannanotto lupaa koskevissa perusteluissa on jäänyt puutteelliseksi nimenomaan Savonlinnan

kaupungin lausunnon perusteiden osalta, kuten valituksessa on todettu. Lain perusteluiden mukaan tätä koskeva harkinta ja arviointi näyttäytyvät keskeisinä. On perusteltua katsoa, että Tukesilla olisi tältä osin korostunut selvitys- ja perusteluvelvollisuus.

Korostunut selvitys- ja perusteluvelvollisuus saa tukea kaivoslain tarkoituksesta.

Sen lisäksi, että lain tarkoituksena on edistää sinänsä mahdollisuuksia malminetsintään, sen tarkoituksena on yleisten etujen turvaaminen ottaen erityisesti huomioon toiminnan vaikutukset ympäristöön, maankäyttöön ja luonnon monimuotoisuuteen sekä luonnonvarojen säästävä ja kestävä käyttö. Koska lain tarkoitusta kuvaava 1 § sisältää useita erilaisia huomioon otettavia seikkoja, tulisi Tukesin päätöksessään nimenomaisesti ja riittävästi punnita eri suuntaan arviointia ohjaavia seikkoja.

Savonlinnan kaupunki toteaa Tukesin väitteen osalta edelleen täsmentäen seuraavaa.

Malminetsintälupa (niin ikään jatkolupa valtausluvalle KaivNro 8212/1) on myönnetty vuonna 2013 ja on yleisesti ympäristöalan toimijoiden kesken todettu, että ymmärrys ja tutkimustieto kaivostoiminnan ympäristövaikutuksista on lisääntynyt edeltävän kymmenen vuoden aikana huomattavasti. Savonlinnan kaupungin mielestä ei ole perusteltua myöntää jatkolupaa perustellen asiaa sillä, että toimintaa on saanut harjoittaa samankaltaisena jo aiemmin.

Alan nopean kehityksen seurauksena jatkolupien myöntäminen yleisestikin näyttäytyy kyseenalaisena ja vanhentuneet käytännöt olisi pystyttävä korjaamaan nopealla aikataululla. Malminetsintäyhtiön tekemien tutkimusten ajoittuminen vasta viime vuosille antaa vaikutelman alueen varaamisesta ilman tosiasiallista käyttötarkoitusta kunnes nyt, maailmantilanteen äkisti muuttuessa ja ns. puhtaan siirtymän ollessa globaali megatrendi, on kaivostoiminta liiketaloudellisesti hyvin houkuttelevaa.

Tukes tuo lausunnossaan esiin kohdassa 3.5, että malminetsintäluvan mukaisella toiminnalla ei yleisesti ole havaittu *merkittäviä luonto- tai ympäristövaikutuksia* ja että sallituilla tutkimusmenetelmillä *ei aiheuteta muutoksia vanhalla kaivosalueella*. Malminetsintähakemuksessa esitetään kuitenkin toimenpiteiksi mm. uusien kairauksien tekeminen. Tällainen ainetta rikkova menetelmä nimenomaisesti aiheuttaa muutoksia, toisin kuten Tukesin lausunnossa esitetään ja kuten vuoden 2013 luvassa on vielä realistisesti kirjoitettu: "alueen muuttamista tulee *mahdollisuuksien mukaan välttää*." Ko. malminetsintäalueella on myös mustaliuske-esiintymä, jonka huomioon ottamisesta ei ole mitään mainintaa malminetsintähakemuksessa tai päätöksessä.

Savonlinnan kaupungin mielestä minkäänlaisia ainetta rikkovia tutkimusmenetelmiä ei pitäisi sallia käytettäväksi Hälvälän vanhan kaivosalueen malminetsinnässä. Savonlinnan kaupunki tuo toistamiseen esiin, että Hälvälän vanha kaivosalue on luetteloitu EU:n kaivannaisjätedirektiivin mukaiseksi hylätyksi, ns. isännättömäksi kaivosalueeksi, joka voi aiheuttaa ympäristölle vakavaa ympäristön pilaantumista tai mahdollista vaaraa.

Alue on huonosti tunnettu, täysin maisemoimaton ja pinta- ja pohjavesien kulkeutumisesta ja niiden vaikutuksista tarvitaan lisätutkimuksia. Savonlinnan ympäristönsuojelupalveluiden Hälvälän kaivoslammesta sekä

sivukivipenkan alapuolisesta lammikosta 24.5.2024 otettujen vesinäytteiden perusteella vanhan kaivoksen, ml. sivukivipenka, vaikutus ympäristön on selkeä, vielä vuosikymmeniä kaivoksen toiminnan päättymisen jälkeen. Tällaisen alueen tutkiminen ainetta rikkovin menetelmin voi aiheuttaa hyvin arvaamattomia seurauksia olosuhteiden muuttuessa. Malminetsinnän tosiasiallisia vaikutuksia ei ole Savonlinnan kaupungille edelleenkään esitetty – jolloin on pääteltävä, että toiminnan ympäristövaikutuksia ei ole ennakoon kyetty arvioimaan.

Tukes viittaa lausuntonsa kohdassa 3.3., että ELY-keskuksen lausunnon tarkoituksena on selvittää merkitykselliset luonnonsuojelu- ja ympäristönäkökohdat. Se, että ELY-keskus ei lausunut yhtään mitään nyt käsittelyssä olleeseen lupahakemukseen, eikä niin ikään vuonna 2013 alkuperäiseen lupahakemukseenkaan, ei Savonlinnan kaupungin mielestä voi olla mikään tae siitä, että ympäristövaikutuksia ei ole eikä lausumattomuutta tulisi missään nimessä ymmärtää siten.

Toimivalta	Kuntalaki 39 §
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Laine Janne
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa Itä-Suomen hallinto-oikeudelle selostusosan mukaisen vastaselityksen Tukesin lausunnosta.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Itä-Suomen hallinto-oikeus (ita-suomi.hao@oikeus.fi)